

Секція: Фінанси, гроші і кредит

МАНЖУЛА Д.П.

магістрант

Науковий керівник: **ВДОВЕНКО Л.О.**

доктор економічних наук, доцент

Вінницького національного аграрного університету

м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

В умовах трансформації змін в економіці постійно розвиваються й ускладнюються кредитні відносини, що визначають зміни в характері формування вільних коштів, ускладнення і розширення потреб економічних суб'єктів у додаткових коштах, удосконалення організаційних та правових відносин між суб'єктами кредиту тощо.

Вагомий внесок у дослідження кредитних операцій банків та банківського кредитування зробили такі вчені-економісти як: Васюренко О.В., Панов Г.С., Мороз А.М., Чайковский Я.І., Герасимович А.М., Дзюблюк О.В., Зіміна О.В., Лазепко І.М., Кіндрацька Л.М., Івахненко В.М., Колесников В.І., Кроливецька Л.П., Пернарівський О.В., Коваль М.М., Кочетков В.М., Примостка Л.О., Житна І.П., Нескреба А.М., Ільсов С.М., Батракова Л.Д. та ін. Також дану тему досліджували такі зарубіжні вчені як: Б. Бухвальд, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, Же.-Ж. Ламбен, Д. Норкотт, М. Портер, П. Роуз, Дж. Еванс та ін. [2].

Метою тези є визначення суті кредитних операцій комерційних банків та їх місце в діяльності банківських установ.

У структурі активних операцій банку кредитні операції традиційно мають найбільшу питому вагу, як один з найефективніших та прибуткових і водночас ризикових операцій комерційних банків.

Відповідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність»

кредитні операції – вид активних операцій банку, які пов’язані з наданням клієнтам залучених коштів у тимчасове користування (надання позик у готівковій або безготівковій формі та надання кредитів у формі врахування векселів, розміщення депозитів, операцій репо, на фінансування будівництва житла, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу тощо) або прийняття зобов’язань про надання коштів у тимчасове користування (надання гарантій, поручительств, авалів, тощо), а також операцій з купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів та від свого імені (включаючи андерайтинг), будь – яке продовження строку боргу, яке надано в обмін на зобов’язання боржника щодо повернення заборгованої суми [3].

Основними особливостями відносин, що становлять сутність кредитних операцій є [2]:

- обов’язковою вимогою сучасної системи кредитування є вимога цільового характеру кредиту, повноти і строковості повернення позики і їх забезпечення;

- учасники кредитних відносин повинні бути економічно самостійними: бути власниками певної маси вартості і вільно нею розпоряджатися; функціонувати на основі самодостатності та самоокупності; нести економічну відповідальність за своїми зобов’язаннями;

- кредитні відносини є добровільними та рівноправними. Тільки за цих умов вони будуть взаємовигідними і зможуть розвиватися по висхідній;

- суттєвою ознакою сучасної системи кредитування є договірна основа;

- кредитні відносини не змінюють власника цінностей, з приводу яких вони виникають. Кредитор залишається власником переданої в борг вартості, а позичальник одержує її лише у тимчасове розпорядження, після

чого повинен повернути власникові;

- кредитні відносини є вартісними, оскільки виникають у зв'язку з рухом вартості (грошей чи матеріальних цінностей);

- нееквівалентність кредитних відносин значно посилює в механізмі їх реалізації роль чинника платності, за яким позичальник повертає власникові більшу масу вартості, ніж сам одержує від нього.

При цьому він має подвійне призначення: 1) компенсувати кредитору втрату доходу у зв'язку з переданням відповідної суми коштів у чуже розпорядження та можливі збитки на випадок неповернення позички; 2) стимулювати позичальника до підвищення ефективності використання одержаних у позичку коштів [2].

Кредитні операції комерційних банків є не лише найбільш прибутковими, але й найбільш ризиковими, про що свідчить зростання обсягів простроченої заборгованості в 2014 проти попереднього року з 7,7% до 13,5% (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка кредитів, наданих суб'єктам економіки в 2009-2014 рр.*

Показники	31.12.09 р.	31.12.10 р.	31.12.11 р.	31.12.12 р.	31.12.13 р.	31.12.14 р.
Кредити, надані суб'єктам господарювання, млн.грн.	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	802 582
Кредити, надані фізичним особам, млн.грн.	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	179 040
Загальна сума наданих кредитів, млн.грн.	697 529	694 828	755 557	770 975	866 550	981 622
Частка простроченої заборгованості в загальній сумі наданих кредитів, %	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5

*Джерело: [1]

Як видно з даних таблиці 1, в цілому впродовж 2009–2014 рр. спостерігається зростання обсягів кредитування суб'єктів господарювання в 1,7 раза та скорочення кредитування фізичних осіб в 1,2 раза.

Основними проблемами при здійсненні кредитних операцій є: недосконала механізм управління банківським кредитними ризиками, брак необхідної інформації про клієнта, обмеженість ресурсної бази.

Отже, для ефективного розвитку банківської діяльності та безпосередньо кредитних операцій необхідно покращити регулятивну базу з урахуванням об'єктивних законів функціонування кредиту, збільшити обсяги кредитних вкладень у виробничий сектор економіки та розширити його доступ для ширшого кола клієнтів.

Література:

1. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798;

2. Погосова А.В. Облікове забезпечення управління кредитними операціями банку / А.В. Погосова // Ефективна економіка. – 2014 р. - №4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2914>;

3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 12.12.2008 р. із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=6&nreg=2121-14>.